

Lapin ELY-keskus
Kirjaamo.lappi (a) ely-keskus.fi

4.6.2013

Viite: Lausuntopyyntö, Lapin ELY-keskus, Torniojoen vesienhoitoalue, vesienhoidon työohjelma ja keskeiset kysymykset, 15.6.2012. LAPELY/11/07.04/2012.

Lausuntopyyntö, Länsstyrelsen i Norrbotten. Arbetsprogram med tidtabell och översikt av väsentliga frågor i Bottenvikens vattendistrikt inför arbetet med förvaltningsplan 2015-202. 3.12.2012

LAUSUNTO VESIENHOIDON TYÖOHJELMASTA JA KESKEISISTÄ KYSYMYKSISTÄ

Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on pyytänyt suomalais-ruotsalaiselta rajajokikomissiolta lausuntoa vesienhoidon työohjelmasta ja keskeisistä kysymyksistä Torniojoen vesienhoitoalueella 2016-2021. Kuuleminen järjestettiin 15.6.-17.12.2012. Torniojoen toisella rannalla Ruotsissa Bottenvikenin vesienhoitoalueella kuuleminen alkoi joulukuussa 2012 ja jatkuu kesäkuun 2013 alkuun. Ehdotus tarkistetuksi vesienhoitosuunnitelmaksi tulee lausunnolle vuoden 2014 puolella.

Rajajokikomissio on samassa yhteydessä tarkastellut vastaavaa vesienhoidon asiakirjaa Tornionjoen Ruotsin puoleisen alueen osalta (*Arbetsprogram med tidtabell och översikt av väsentliga frågor i Bottenvikens vattendistrikt inför arbetet med förvaltningsplan 2015-2021*). Ruotsin puolen asiakirjasta lausunto on pyydetty Torniojoen Vesiparlamentilta, joka on yksi Bottenvikenin vesienhoitoalueen vesineuvostoista. Rajajokikomissio hoitaa käytännössä vesineuvoston toimintaa.

Rajajokikomissio lausuu työohjelmasta ja keskeisistä kysymyksistä seuraavaa:

Suunnittelun aikataulu

Vesienhoidon suunnitelmat ja toimenpideohjelmat Tornionjoen vesienhoitoalueen Suomen ja Ruotsin puolten osalta tulisi rajajokisopimuksen hengessä sovittaa yhteen. Tällä hetkellä Torniojoen alue Ruotsin puolella kuuluu Bottenvikenin laajaan vesienhoitoalueeseen, mikä hankaloittaa tarkastelua nimenomaan Ruotsin puoleisen valuma-alueen osalta.

Kuulemisaikataulujen synkronointi Suomessa ja Ruotsissa mahdollistaisi jokialueen asukkaille molemmissa maassa paremmat mahdollisuudet saada samanaikaisesti kattavaa tietoa Tornionjoen vesienhoidosta. Suomen ja Ruotsin vesienhoidon toimenpiteiden aikataulujen yhteensovittaminen jatkossa Torniojoen vesienhoitoalueella on tarpeen ja tavoitteena tulisi olla yhteisen kansainvälisen vesienhoitoalueen perustaminen, mistä on alustavasti jo keskusteltu Lapin ELY-

keskuksen ja Norrbottenin Länstyrelsenin kanssa keväällä 2013. Yhteinen vesienhoitoalue parantaisi tiedonsaantia vesienhoidosta maiden välillä.

Ympäristöselostuksen laatiminen ja sisältö

Ympäristövaikutusten arvioinnin johtopäätösten (vaikutukset vesistöön, vaikutukset eri toimintoihin vesistöalueella) tulisi ohjata suunnitelman sisältöä ja lopputulosta, eli toimenpiteiden toteuttamista.

Ympäristöselostuksessa tulisi mahdollisuuksien mukaan huomioida toimenpiteiden vaikutuksia koko valuma-alueella siinä määrin kuin tietoja on Ruotsin puolelta tähän käytävissä ja sovellettavissa. Vesienhoidon suunnittelun vaiheiden samanaikaisuus helpottaisi kokonaistarkastelua.

Vesienhoitoalueiden vesienhoitoon liittyvät keskeiset kysymykset

Asiakirjassa on kuvattu suunnitteluun vaikuttava yleinen kehitys, ml. uudet strategiat ja ohjelmat. 2013 aikana valmistuu mm. *kansallinen lohistrategia*, jonka vesienhoitoon mahdollisesti liittyvä sisältö on syytä huomioida vesienhoito-ohjelmassa mm. vesienhoidon perusteemojen valinnan osalta.

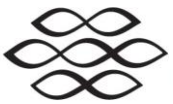
Kunnostushankkeisiin rajajokikomission näkökulmasta tulee etsiä kumppaneita rajan yli, yhteisen vesistön näkökulmasta. Rannikkoalueiden vesien kemiallisen tilan selvittäminen on perusteltua.

Vesien laatuun mahdollisesti vaikuttavat suunnitellut toiminnot kuten mm. kaivostoiminta, tuulivoima-, satama- ja rantarakentaminen on tarpeen huomioida vesienhoidon toimenpiteiden painotuksissa, samoin asiakirjassa mainittu ilmastonmuutoksen myötä lisääntyvä sadanta ja kiintoaineen huuhtoutuminen vesistöön. Ilmastonmuutoksen vaikutukset sadannan määrään ja ajalliseen jakautumiseen korostuvat edelleen. Tällä seikalla on merkitystä mm. kaivosteollisuudessa prosessivesien riittävän varastotilavuuden huomioimisessa.

Metsätalouden vesiensuojien suunnittelua ja toimenpiteitä tulee edelleen kehittää kokonaisvaltaisesti valuma-alueittain, koska metsätalouden toimilla on merkittävä vaikutus latvavesistöihin ja pieniin puroihin ja edelleen näiden laskuvesistöihin. Myös pienet vesimuodostumat tulisi huomioida vesienhoidossa.

Turvetuotantoalueiden vesienkäsittelyä kiintoaineksen pidättämiseksi tulee edelleen tehostaa, huomioiden erityisesti lisääntyvä sadanta ja rankkasateet. Yhdyskuntien vesihuollon toimivuudesta ja verkostojen ja laitteiden toimintavarmuudesta on jatkuvasti huolehdittava kunnissa ja vesihuoltolaitoksilla pitkäjänteisesti riittävin resurssein laitosten ylläpitoon ja saneerauksiin.

Merialueella vesistön tilan luokituskriteereitä tulisi yhtenäistää Suomen ja Ruotsin osalta ja huomioida merialueen matalikkoalueiden muuttuva käyttö, ml. tuulivoimat ja muut infrastruktuurihankkeet. Tulvariskien hallinnan yhteistyötä Ruotsin kanssa on syytä jatkaa ja kehittää.

Mahdollisten hankkeiden tai toiminnan (uusi yleisen edun kannalta erityisen tärkeä hanke) mahdollinen poikkeaminen ympäristötavoitteista tulee tarkastella, mukaan lukien myös tällaisten hankkeiden muutokset, jotka voivat olla jatkuvasti toistuvia ja muodostaa täysin uusia vaikutuksia riippuen käytettävistä menetelmistä, tuotantosuunnista tai materiaaleista. Mm. kaivosteollisuudessa prosessien merkittävät, toistuvat muutokset toiminnan aikana ovat tyyppillisiä.

Rajajokikomissio korostaa sitä, että vesienhoidon suunnittelun, toteutuksen ja seurannan resurssien riittävydestä Tornionjoen vesienhoitoalueella tulee jatkossa huolehtia. Vesienhoidon toimenpiteiden vaikuttavuutta ja kustannustehokkuutta rajajoella tulee seurata vesistön tilan seurantatiedoin, joista on myös tarpeen tiedottaa yleisölle aktiivisesti rajajoen molemmin puolin. Tässä tehtävässä rajajokikomissio voi tehdä aktiivisesti yhteistyötä vesienhoidon viranomaisten kanssa.

Bottenvikens vattendistriktin (Ruotsin vesienhoitoalue) vastaava asiakirja aikataulusta ja keskeisistä kysymyksistä

Bottenvikens vattendistriktin lausuntopyyntö on osoitettu Torniojoen Vesiparlamentille, joka toimii alueellisena vesineuvostona (vattenråd). Käytännön toimista tämän vesineuvoston osalta vastaa rajaajokikomissio.

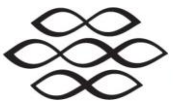
Vesienhoitosuunnitelman, toimenpideohjelman ja ympäristölaatunormien kuuleminen alkaa 1. marraskuuta 2014 ja päätös näistä tehdään 22. joulukuuta 2015. EU:lle raportoidaan 22. maaliskuuta 2016.

Vesienhoito kytkeytyy Ruotsissa 16:een kansalliseen ympäristötavoitteeseen (miljömål), joista vesistöihin suoraan liittyvät tavoitteet happamoitumisesta, ympäristömyrkyistä, yllannoituksesta, elävistä vesistöistä, pohjaveden laadusta, meri-, rannikko- ja saaristoalueista sekä kosteikoista.

Vesienhoidon keskeiset kysymykset –asiakirjassa on kuvattu Bottenvikenin alueen erityishaasteita, ympäristöongelmia ja erityisaiheita. Vesiviranomainen kerää kuulemisella näkemyksiä siitä, puuttuuko keskeisistä kysymyksistä sellaisia, joita ei ole priorisoitu vesienhoidossa, tai tulisiko joidenkin aiheiden merkitystä vähentää.

Metallit ja orgaaniset ympäristömyrkyt ovat selvittämistä vaativa ongelma purkuvesistöissä ja rannikolla, vieraslajit ja ilmastonmuutos vaativat myös huomiota, kuten asiakirjassa on todettu. Kaivosteollisuuden laajentumisen aiheuttamiin vesistöriskeihin tulee varautua kaivosten toiminnan aikana ja sulkemisen jälkeen.

Vesienhoidossa rajat ylittävä yhteistyö on tarpeen alueella ja kuulemisaikatauluja tulee yhteensovittaa, kuten myös kuulemisaikatauluja sisältöä viranomaisyhteistyön avulla. Koska rajajokikomissio toimii vesineuvoston organisoijana Tornionjoen alueella ja kahden maan välisenä yhteistyöorganisaationa, sopii yhteensovittaminen, tiedottaminen ja yhteistyön kehittäminen hyvin sen toimintaa ja rooliin vesienhoidossa. Vapaaehtoisuuteen perustuvan vesineuvostotoiminnan ja paikallisten tahojen aktivoiminen vesienhoitoon ja yhteistyön kehittäminen siltä osin on ajankohtaista.

Vieraslajien seuranta tulisi ottaa mukaan vesienhoidon toimenpiteisiin. Kuten valuma-alueella Suomen puolellakin tulisi pienten vesimuodostumaksi luokittelemattomien, pienten vesistöjentulisi olla huomioituna vesienhoidon kokonaisuudessa. Vesienhoidon ja maankäytön suunnittelun yhteensovittaminen on vesienhoidon tavoitteiden ja toimenpiteiden vaikuttavuuden kannalta välttämätöntä.

Asiakirja käsittelee vesienhoitoa myös laadunvarmistuksen näkökulmasta ja kuvaa laajasti vesienhoidon viranomaistyön kehittämistä. Tämä painotus todennäköisesti tekee siitä suurelle yleisölle jossain määrin vaikeasti lähestyttävän ja abstraktin. Vesienhoidon konkreettisia toimia tulisi korostaa ja eri toimenpiteiden keskinäistä yhteyttä selkeyttää.

Koska asiakirjan kattaa huomattavan suuren maantieteellisen alueen vaikuttaa se konkreettisten toimenpiteiden esittämiseen. Huomioiden vesienhoidon liittymisen oleellisesti luonnonolosuhteisiin, maankäyttöön ja maantieteellisiin olosuhteisiin tulisi valuma-aluetta koskevan kartta-aineiston olla kattava, selkeä ja karttojen riittävän suuressa koossa.

Torniojoen vesiparlamentti (vesineuvosto)

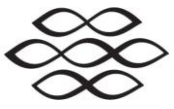
Torniojoen vesiparlamentti esittää keskeisinä kysymyksiä Torniojoen valuma-alueella seuraavat seikat:

- Konkreettisiin toimiin tarvittavista resursseista on huolehdittava
- Kunnat voivat olla aluetta hyödyttävien ympäristötutkimusten tilaajina, koska kunnilla on ajantasaista paikallistuntemusta (verrattuna pelkästään yliopistolähtöisiin tutkimushankkeisiin)
- Jätevedenpuhdistamoiden vanhat, entisen rajajokikomission myöntämät ympäristöluvat tulisi käsitellä uudestaan. Näissä luvissa vaikutuksia pienvesistöihin ei ole huomioitu riittävästi tai lainkaan (pl. Risudden ja Hedenäset, muut toimivat vanhojen lupiensä mukaisesti)
- Metsätalouden ravinnepestöt ovat huomattavia
- Elohopeaan tulee kiinnittää huomiota
- Vieraslajit huolestuttavat
- Torniojoen alueella kalkitus ja happamoituminen eivät ole prioritetitkysymyksiä
- Ilmastonmuutos tapahtuu jo, sadanta on lisääntynyt huomattavasti
- Saamenkylät (samebyar) tulee ottaa mukaan vesienhoidon suunnitteluun ja tiedottaa suunnitelmista ja toimenpiteistä näille tahoille.

Johan Antti
Puheenjohtaja

Timo Jokelainen
Puheenjohtaja

Virve Sallialmi
Sihteeri

SUOMALAIS-RUOTSALAINEN
RAJAJOKIKOMISSIO

TIEDOKSI Länsstyrelsen i Norrbotten
Tornedalens Vattenparlament